

A választás előtt ön még azt mondta, hogy nagyon szelíd a Budapest visszavételét ígérő jelszó. Drámai hangütésre lenne szükség, amely a főváros felszabadítását és kifosztásának leállítását ígéri. Az ellenzék maradt a szelídebb szlogennél, mégis komoly befolyást szerzett. Ön nem érzékelte a választó „kormányváltó” hangulatát?

A politikában előre soha nem lehet tudni, melyik az utolsó csepp, amelytől már túlcserdul a pohár. Ha megnézi az Arab tavasz előzményeit, vagy a posztszovjet térségben lezajló úgynevezett színes forradalmakat, akkor azt tapasztaljuk, hogy egy perccel a társadalmi mozgás előtt látszólag még nincs baj. Gyűlik, halmozódik a feszültség, de a társadalmi elégedetlenség erőteljes manifesztálódásának ideje kiszámíthatatlan.

Kétségtelen, a hatalomváltó hangulatot még közvéleménykutatók sem érzékelték, sem fővárosban, sem a nagyvárosokban. Így utólag tudja már, hogy mi volt az a bizonyos utolsó csepp?

Egyelőre csak azt tudjuk, hogy a szavazóknál betelt a pohár. Ezt már sejteni lehetett a magas részvételből is. Az urnához nyomuló emberek elszántságát figyelve a sikeres magyar film, a Kincsem csúcscsúcsejete jutott eszembe. Emlékezhettek rá: a csodaparipát a tulajdonos utasítására a zoké erőszakkal akarta visszafogni, de hiába. A ló a versenyszelleme fellángolt, s hiába akadályozták, ő féktelen vágta be, s végül a kétségbeesett lovas csak az állat sörényébe tudott kapaszkodni. Kincsem pedig megnyerte azt a versenyt is.

Nagyjából ezt a hangulatot lehetett érzékelni, hozzátéve: a hazai választót végül is a Borkai ügy tüzelte fel. Az ebben átélhetően megmutatózó rendszerjellemezők miatt érezte ellenállhatatlanul, hogy el kell mennie választani. Természetesen a győri polgármester pornó-botránya önmagában még nem eredményezte volna az ellenzéki szavazók aktivizálódását. Kellott hozzá az ellenzék 2010. óta tartó választási kudarcosorozata, amelyből végre kinkeservesen megtanulták, hogy koordinált együttműködés nélkül képtelenség legyőzni a Fidesz jelöltjeit.

Az ellenzék teljes összefogásának eredményeként – Haraszi kifejezésével élve – megszületett „az ellenzéki választó”, és így megszűnt a centrális erőter. Vagyis vége van annak az időnek, amikor a megosztott, szétmorzsolódott ellenzék képtelen volt eséllyel indulni a Fidesz állandó és elkötelezett híveivel szemben. Főleg úgy, hogy eközben a választás szabályait folyamatosan a hatalom igényeihez igazítják. Lényegében ez az aránytalan, manipulált és önkényes eljárásokkal megspékelt választási rendszer révén megszerzett parlamenti kétharmad szolgáltatta a Nemzeti Együttműködés rendszerének legitimációs alapját.

Viszont a teljes összefogás eredményeként legfeljebb megerősödött az ellenzék, ráadásul az önkormányzati választás más, mint az országgyűlési. Kutatások szerint a megszerzett szavazatokkal a Fidesz akár kétharmados kormányzása is fennmaradna. Sokan mégis ellenzéki győzelemről beszélnek. Nem önbecsapás ez?

Az ellenzék komolyan megerősödött az önkormányzati választáson. Ezt kár lenne vitatni. Az viszonyt tény, hogy egy újabb választáson Orbán uralmát csak egy valóságos, tehát nem pusztán választási technikai kérdésekre szorító ellenzéki együttműködés képes legyőzni. Az „összefogás” önmagában kevés lesz, az egymás számára meglehetősen idegen pártok együttműködésében más minőségre lesz szükség.

Mire gondol?

Először is már az is örvendetes, hogy felismerték azt a trivialitást, miszerint karizmatikus jelöltek nélkül nem lehet választást nyerni. Önkritikusan elismerem, hogy az előválasztást ötletét szkeptikusan fogadtam. Elsősorban attól tartottam, hogy túlságosan kevesen vesznek majd ezeken részt, s ha az előválasztási szavazóköroket a szoci pártirodáknban rendezik be, akkor jórészt a szűk párttagság futtatja majd be a szoci pártbürokrácia jelöltjét. Hál' istennek nem ez történt, s ahol előválasztást tartottak, ott jót tett a politikai versenynek. Karácsony Gergely lényegében ezzel érett be. A rivalizálás tehát segítette a jelöltek kiválasztását, és hasznos volt a választók mozgósításában is. Erre a jövőben is szükség lesz, mert kinyitja a lehetőséget a párton kívüli, de alkalmas jelöltek előtt. A pártbürokráciák helyett a választók szelektálhatnak. Tehát hiába osztják fel a pártok egymás közt a választási körzeteket, amennyiben kihívó érkezik a jelölteknek meg kell mérközniük, és ez a pártokat is arra ösztönözheti, hogy a győzelem esélyét hordozó jelölteket indítsanak. Illetve, hogy olyan jelöltek bevonását kezdeményezzék, akik nem a pártkarrierek kontraszelektált világában szocializálódtak. Ilyennek érzem például a politikába frissen belépő Pikó András esetét, aki hiteles személyiségével és a mögötte kialakult pártösszefogás eredményeként nehezen nyerhető kerületben ért el sikert.

A pártok ugyan kiálltak az összefogás mellett, de mégis mindenki a saját jelöltjét hirdette. Lehet, hogy ez a helyzetből adódó identitásavar?

Azt gondolom, hogy a választáson induló pártok programja közötti különbséget csak akkor tudják következmények nélkül zárójelbe tenni, ha az együttműködni kívánó pártok - a politikai helyzetből adódó feladatnak megfelelően - nem egy kormánykritikai, hanem rendszerkritikai paradigma talaján állnak. Vagyis mindenekelőtt nem pusztán Orbán Viktor kormányának, hanem rendszerének a

megdöntésére szövetkeznek. Mivel nem egyszerű kormányváltásra, hanem rendszerváltásra van szükség.

Ezt a feladatot az októberi választáson csak félig teljesítette az ellenzék. Már meghaladták Kuncze Gábor 2014-es bon mot-ját, miszerint az ellenzéki pártok csak külön sírhelyért küzdenek a közös temetőben, de ha nem a rendszert akarják egy közös stratégia alapján megbuktatni, akkor az ellenzéki pártok a következő országgyűlési választáson is csak a temető csendjében osztozhatnak egymással. Egy rendszerkritikai paradigma bázisán felépülő együttműködéssel lehet kitörni abból a helyzetből is, ahogyan Orbán rendszere paralizálta az ellenzéki pártstruktúrát is.

A most megroggyant centrális erőterre gondol?

Nem pusztán, hanem arra is, hogy az ellenzéki pártok ideológiai irányultságától függetlenül van egy más típusú betagozódás is. A poszt-kommunista autokráciák ugyanis az ellenzéki pártokat vagy marginalizálják, vagy háziasítják, vagy likvidálják, vagy éppenséggel maguk gründolnak kamu pártokat. Nálunk mindegyikre van példa. A rendszerkritikai bázison történő összefogás akarva-akaratlan, de ellene hat ezeknek a Fidesz által előállított álellenzéki pártszerepeknek is.

De mindezen túl az ellenzéknek meg kell találnia a saját nyelvét, amelynek használatával a választók számára is egyértelmű: itt valóban az egész autokratikus rendszert kívánják megbuktatni, s nem csupán egyes kormányintézkedéseket bírálni.

A beszélgetésünk elején már említette, hogy szépeltő jelszavak helyett drámai szövegeket kell nyomni. Nem gondolja, hogy a gorombaság inkább taszít?

A világos, egyenes és - ha akarom – kemény beszédnek semmi köze az öncélú gorombáskodáshoz. Mikor az ellenzéki kritika a közpolitikai vita síkján ragad, akkor először is feltételezi, hogy a kormány szándékai is nemesek, csak éppen nem megfelelő eszközökkel kívánja azokat elérni. Másrészt azt, hogy közös értékek talaján állunk, és ezzel az ellenzéki kritika morális bázisát valójában önmaga számolja fel.

Végül is a választók a szelídebb, kevésbé dramatizált változatot is megértették, és visszavették Budapestet, s tíz nagyvárost. Vagyis a gyakorlat mintha nem önt igazolná.

A kampány utolsó egy-két hete erősen más hangvételű volt, mint az azt megelőző időszak. Azt kellene érteni, hogy a nyelv nem pusztán kommunikációs eszköz. A nyelv az összekötő elem a vízió, a program, a kritika jellege és a

választók között. A nyelv a politikai alapállás maga, és mint ilyen nagyon is árulkodó. Például tükrözi, hogy a versengő politikai szereplők úgy tekintenek-e magukra, mint azonos értékrenden belüli riválisokra, vagy mint eltérő értékrendet képviselő ellenfelekre. Hosszú éveken át értetlenül hallgattam, hogy amikor a Fidesz következetesen hazaárulónak nevezte az ellenzéket, akkor az ellenzék emelkedetten csak úgy válaszolt, hogy „tisztelt miniszterelnök úr” vagy „képviselő úr” ön bizonyára téved. Egy ilyen reagálás, a politikai csendőr-pertu elfogadása ugyanis legitimálja a kormánypártok gyalázkodását, és a nagyközönség felé nem azt üzeni, hogy az ellenzék milyen kulturált, hanem azt, hogy fél. Ha pedig fél, akkor a kormánykritikus választó pedig miért vállaljon egy reménytelen ügy érdekében személyes kockázatot? Mikor a Fidesz a magyar polgárok felét ki tagadja a nemzetből, akkor arra az adekvát válasz inkább az, hogy nem mi vagyunk hazaárulók, hanem az a bűnszervezet, amely kirabolja saját nemzetét.

Most Orbánról beszél?

Természetesen. A folyamatot, ami Orbán hatalmi monopóliumát megteremtette Vörös Imre, egykori alkotmánybíró, joggal nevezte alkotmányos puccsnak.

Azt azért elég nehéz vitatni, hogy Orbán törvényes választáson jutott hatalomba.

Ez kétségtelen. A 2010-es, a Fidesz kétharmados parlamenti súlyát eredményező, politikai összeomlás sok tényező szerencsétlen együttállásának köszönhető: a szocialista-liberális kormány hibáinak, korrupciós ügyeknek, a pénzügyi világválságnak, a korábbi költségek nyomán előálló megszorítási kényszernek, az őszödi beszédnek, az alkotmányellenes népszavazásnak a vizit- és tandíjról, a Fidesz által irányított ügyészségnek, és természetesen az aránytalan választási rendszernek. De ahhoz kellett egy politikai ragadozó is, aki ezt a kivételes alkalmat kihasználva a demokratikus intézményrendszert egy autokratikusra cserélte. Orbán kizárólagos uralmát igyekszik ugyan törvényekkel alátámasztani, de ezek a törvények ellentétesek a jogállami elvekkel. Még a maguk által alkotott Alaptörvénnyel is, amely tiltja a kizárólagos hatalomra törekvést. Orbán rendszerének két motivációja a hatalom koncentráció és a családi vagyonosodás. A maffiaállam nem más, mint mikor egy politikai vállalkozás bűnszervezeti formában működő gazdasági vállalkozássá válik.

Mindez elég durván hangzik, nem tart attól, hogy beperelik ezért a sommás véleményért?

Eddig soha nem pereltek be. Ehhez is racionálisan viszonyul a hatalom: nincs szükségük egy bíróság előtt zajló vitára arról, hogy ők egy centralizált, antropológiai mintáit tekintve maffiaszerű bünszervezetként üzemeltetik-e a kormányzatot. Az orbáni és egyéb posztkommunista maffiaállamokról már évek óta írok. Igyekszem a dolgokat a nevének nevezni, de szociológusként nem morális, hanem leíró kategóriákkal dolgozok. A posztkommunista maffiaállamról először 2001-ben írtam, amikor ez a mai rendszer még csak embrionális állapotban létezett. Már akkor világos volt, hogy a mai berendezkedés megteremtésének akkor a legfőbb akadálya a parlamenti kétharmad hiánya volt. A 2010-es politikai összeomlás után már ez is létrejött. A rendszer „genetikájában” azóta már nem változott, a különbség a kialakulása és a mai működése között csak annyi, amennyi egy csecsemő és egy fiatal felnőtt között van.

Napjainkra pedig már végképp nyilvánvaló a rendszer öndefiníciójának álságossága, ugyanis a Nemzeti Együttműködés Rendszere valójában se nemzetinek, se együttműködésnek nem nevezhető. Ezért sem kellene az ellenzéki szereplőknek a rendszer megnevezésére a NER-t használni. A nemzet gyarapodásán ugyanis a hatalom lényegében egy Orbán által felügyelt bünszervezet gazdagodását, az együttműködés helyett pedig az emberek kiszolgáltatott, vazallusi helyzetbe hozását és manipulálását érti. Aki pedig nem alázkodik meg, hanem igyekszik megőrizni a méltóságát, azt megpróbálják egzisztenciálisan ellehetetleníteni és kitagadni a nemzetből.

Néhány politikus használja is ezt a nyelvet, hivatkozik is rá. Lehet, hogy a többség mesterkéltnek érzi?

Ellenkezőleg. A Medián Közvélemény-kutató Intézet 2017. decemberi felmérése szerint például az ellenzéki és bizonytalan szavazók 30 százaléka választott hét lehetséges rendszermegnevezés közül a maffiaállamot a rendszer leírására. Ráadásul – az én meglepetésemre is - a vidéki városokban és falvakban jóval nagyobb arányban, mint Budapesten. Ez annak is köszönhető, hogy kisebb, átláthatóbb közösségekben még inkább szembeűnő a hatalom erőszakos és harácsoló, egyben kriminális jellege. Én nyelvet adtam a rendszerkritikához, az már a politikai szereplők ügye, hogy használják-e. A felmérések azt mutatják, hogy értő közönség lenne rá. Ha az ellenzék nem képes megteremteni a saját rendszerkritikus nyelvét, akkor a választók is nehezebben értik a választások valódi tétjét. Bár e téren ma már sokat változott a helyzet, akár a néhány hónappal ezelőttihez képest is.

Más kritikai megnevezések, mint amilyen például a hibrid rezsim, illiberális rendszer, új-feudalizmus stb., a rendszerelemzésből kilúgozzák a kriminalitás

elemét. A maffiaállam leírás az, mely az egyéb kurrens rendszermegnevezésekkel szemben a kriminalitást rendszeralkotó tényezőként, és nem devianciaként, esetleges elemként írja le.

Borkai után: esetleg botlásnak...?

Ó persze, botlásnak, ahogyan azt a Századvég, vagy a Nézőpont intézet kormánypropagandista elemzői teszik.

Pedig ma a rendszer épp arról szól, hogy a kormányzat bünszervezetként működik, vagyis bűnöző államról beszélhetünk. Ez a bünszervezet újabb és újabb családok befogadása révén folyamatosan bővül. Ezért nevezhetjük az uralkodó elitet fogadott politikai családnak, melynek élén a keresztapa, a patriarchális családfő áll. Ő egyben a végrehajtó hatalom feje is. Ez egy olyan klán-típusú szerveződés, melyben a nem vérségi kapcsolatokat kvázi-vérségi kapcsolatokká alakítják. S amennyiben egy ilyen politikai-gazdasági klán bünszervezetként működik, akkor ezt maffiának nevezhetjük. Miután ez a szervezet egészében kisajátította az államot, ezért nem szervezett alvilágról, hanem szervezett felvilágról beszélhetünk.

A maffiaállam leírás – túl a számomra nyilvánvaló szociológiai relevanciáján - azzal az előnnyel is rendelkezik, hogy a kormánypárti szavazót nem a jobboldali értékei miatt támadja. Így nem is az az elvárása, hogy amennyiben szembe kíván szállni Orbán rendszerével, akkor a teljes identitását fel kelljen adnia. Amikor az ellenzék meghatározó része a saját baloldaliságát hangsúlyozza, és a választókat az „igazi” baloldali értékek melletti elköteleződésre kapacitálja, akkor indirekten teljes identitásváltást vár el a kormány jobboldali kritikusaitól. Pedig világossá kellene tennie az ellenzéknek, hogy most nem a baloldal harca van napirenden a jobboldallal szemben, hanem a demokrácia játékszabályait elfogadó erők nemzeti szabadságharca egy maffiakormányal szemben. Mert ha az ellenzék meghatározó részének az az ajánlata a korábbi kormánypárti szavazóknak, hogy – ironikusan szólva – a perselypénzt dézsmáló plébánostól csak akkor szabadulhat, ha ateista lesz, akkor azt mondja, hogy inkább maradjon a plébános.

A rendszer maffiaállamként való jellemzésének igazságtartalmát az ellenzéki politikai elit csak nagyon lassan ismerte fel, ellentétben a Fidesz kommunikációs stábjával. Amikor ugyanis először 2013 júniusában az ÉS-ben megjelent velem egy interjú „A poszt-kommunista maffiaállam” címmel, pár napra rá a Fidesz elkezdett „maffiabaloldal”-izni. Mikor látták, hogy a baloldal nem él a leírásban rejlő lehetőséggel. Ők is abbahagyták. A háziasított ellenzéki párti helyzetet az is világosan jelzi, hogy a 2014-es országgyűlési választási kampányban mindössze két hétig tartott a szocialisták „Simicska, Orbán – maffiakormány”

feliratú gigantposzter kampánya, majd – állítólag némi külső ráhatás nyomán - eltűnt még a kommunikációjukból is. Ekkor történt ez is, amikor az MSZP vezérkarából leszóltak az egyik ellenzéki laphoz, hogy ne foglalkozzanak Rogán ingatlanügyeivel. A Simicska-Orbán háború nyomán a Jobbik kezdte sűrűbben használni a maffiakormány megjelölést. Majd megjelent a „Ti dolgoztok – Ők lopnak” plakátkampányuk, melyre a Fidesz az ÁSZ büntetőakcióján keresztül a párt pénzügyi ellehetetlenítésével válaszolt. A Fidesz tehát csak elővágásként, korlátozottan alkalmazza ellenfeleivel szemben a maffiabaloldal kategóriáját. Tudja, hogy nem érdemes divatba hozniuk, mert rájuk illik a leírás. Ezekben a helyzetekben a Fidesz hideg, racionális döntéseket hoz. Nem érzelmek mozgatják.

Visszatérve a választásokra: a totális Fidesz-befolyás alatt működő kormánymédia hosszú ideig dermedt csendben ült, nem adták közre a végeredményt, majd a veszteségek ellenére igyekeztek újabb kétharmados győzelemnek beállítani az önkormányzati voksolás kimenetelét. S persze az ellenzék is győzelemről beszél. Ön szerint ki nyert?

Nagy ellenzéki siker. Hisz a főváros, a budapesti kerületek többsége, 10 megyei jogú város, illetve a 20 ezer lakosnál nagyobb városok közül 67 került ellenzéki vezetés alá. Különösen nagy teljesítmény, ha tekintetbe vesszük a választás egyenlőtlen feltételeit: a Fidesz több tízmilliárd forintot költött a kampányra, kezdve a 9 ezer forintos rezsiutalványoktól, a krumpli osztogatásán át, a közmunkások zsarolásáig bezárólag. Ennek ellenére ért el komoly stratégiai sikert az ellenzéki együttműködés, ami feltétel annak, hogy a 2022-es országgyűlési választásokról ne mint egy már lefutott meccsről beszélhessünk.

A fővárost és a kerületek egy részét a kormány alaposan bebukta, de azért elég sok megye és település maradt az ellenzék vezetése alatt. A rendszer tehát aligha bukott meg. Nincs ennek veszélye?

Természetesen van. Viszont a kétségtelen siker azért is fontos, mert ha az ellenzék választási esélyei minimálisak lennének, akkor a polgárok készletét éreznék a hatalmi gépezet elvárásainak megfelelő betagozódásra. Ugyanis, ha a kormány leváltásának még csak esélye se lenne, akkor a szembeszegüléssel személyes életükben aránytalanul nagy egzisztenciális kockázatot vállalnának. A Fidesz hatalomgyakorlása ugyanis a normatív viszonyokat és a normatív juttatásokat diszkrecionálissá alakítja. Vagyis patrónus-kliens személyi függéseket hoz létre. Ez nagyon fontos. Talán csak a nyugdíjasok és a diákok mentesek ettől a függő viszonytól, hisz a nyugdíj normatív, mindenkinek jár.

Az ellenzéki győzelmet hozó városokban azonban a kormánnyal szemben kritikus polgárok kiszolgáltatottsága jelentős mértékben csökkent. Ady versét

parafrázálva mondhatjuk, hogy Budapest az én Bakonyom. Az itt élőknek kevésbé lehet olyan érzése, hogy mindenképp be kell tagozódniuk Orbán rendszerébe, mert különben egzisztenciális problémái lesznek. Ez pedig az ország harmadán megalapozhatja a következő választások sikerét, hisz az ellenzék által megnyert önkormányzatok a „szabadság szigeteiként” tudnak működni.

Ez jól hangzik, a szabad városok bejáratához ki is írhatnák: zsarolásmentes település!

A települést még tudják majd zsarolni, hisz a keresztapa - nevezzük Orbán Viktornak - minden olyan bevételt, amely az ő személyes döntésétől függ, fel akar számolni. Azért, hogy kiiktathassa a rendszerével szembeni kritika potenciális bázisát, felszámol minden autonómiát. Ugyanis ezért alakították át a jórészt már eddig is irányítottan áramló TAO pénzeket központi elosztású pénzforrássá, amiből csak az kap, aki „megszolgálja”. Ezért szüntették meg a CEU-t, és üzentek hadat minden független intézménynek, köztük a civil szervezeteknek is.

Még az amerikai elnöknél is eljártak, hogy csökkenthessék a civilek befolyását. Ezek tényleg komoly veszélyt jelentenek a kormányfő hatalmára?

Igen, mert éltetik a független kritika lehetőségét. Az Ökotárs Alapítványra is ráhívták a rendőrséget, a munkatársaikat látványosan meghurcolták, és inkább beáldoznák a Norvég Alap hetven milliárdját, semhogy tőlük független döntés születhessen néhány milliárd forint felhasználásáról. De emlékezhetünk az ellenzéki polgármester által vezetett Esztergom vagy Hódmezővásárhely önkormányzataira, ahol a Fidesz cinikus módon mindent megpróbált tönkretenni. De most, miután a helyhatósági választásokon megnőtt az ellenzéki vezetésű önkormányzatok száma, ezután már szabad települések tömegével kell szembenéznie. Nem alkalmazhatja a következetes ellehetetlenítés politikáját. Rafináltabban kell eljárnia.

Jó, de a centralizált kormányzati igazgatás továbbra is a Fidesz kezében van. Ehhez mit szól?

A maffiaállam bizonyos szempontból saját híveivel is könyörtelen. Gondoljon csak bele: Tiborcz „ledes lámpaüzleteihez” hány embert, hány képviselőt kellett szabálytalanságra, törvényteleniségre rávenni? Az érintettek maguk is tudták, hogy törvényt sértettek, de a hűség fejében a „keresztapa” a legfőbb ügyészen, Polt Péteren keresztül eddig védelmet is biztosíthatott számukra. Ezért is mondott nemet Magyarország kormánya az Európai Ügyészséghez való csatlakozásra, hisz ezzel rés támadt volna a fogadott politikai család védelmén,

hiszen egy független szervezet indítványozhatott volna bírósági eljárásokat olyanokkal szemben, akiknek a büntethetlenségét eddig Orbán garantálta. Ez pedig a rendszer lényegét érintené: ugyanis a politikai család tagjai esetében a korrupció nem kizáró ok, hanem foglalkoztatási feltétel. Különbösen nem lehet zsarolni őket, nem lehet bízni a feltétlen engedelmisségükben és lojalitásukban.

A mai államrendben Polt Péter helye stabilabb, mint Orbáné. A legfőbb ügyészt csak kétharmaddal lehet megválasztani. Ha a leváltásához nincs meg a minősített többség, akkor Polt a helyén marad. Végül is a védelem örökérvényűnek látszik, nem?

Az önkormányzati választáson 67 városban olyan elszánt civilekből áll össze az ellenzéki vezetés, mint a ferencvárosi Baranyi Krisztina. Említhetném még a miskolci Veres Pált, akinek húsz év után azért nem hosszabbították meg iskolaigazgatói állását, mert beállt a „kockásingesek” mozgalmába, ráadásul bírálni merészelte a kormány oktatáspolitikáját. Említhetném még az orvos László Imrét, akit szexuális zaklatás hamis vádjával próbálták eltenni az útból, s persze ott van Karácsony Gergely is. Ezeket az embereket bátor kiállásuk és zsarolhatatlanságuk hitelesíti a rendszerkritikusi szerepre. Ezen a téren remélhetőleg világossá válik az ellenzék számára, hogy csak olyan embereket engedjen szerephez jutni, akik nem zsarolhatók. Mert ellenkező esetben azokat a Fidesz vagy „levadássza” vagy „beszervezi”.

Az ellenzéki irányítású önkormányzatokban sorra dőlhetnek majd ki a csontvázak a szekrényből. Ez aligha a bosszúállás következménye lesz, elég, ha csak kinyitják a szekrényeket. Már ha maradt valami bennük, mert nem véletlenül darálják sok helyen a dokumentumokat. Ezekhez az ügyekhez már kevés lesz Polt Péter védelme. Ha az önkormányzatok által jól dokumentálható törvénysértések kerülnek majd nyilvánosságra, akkor a főügyész hiába dobja vissza vizsgálat nélkül a feljelentéseket. Politikai értelemben Orbán többé már képtelen lesz megvédeni a politikai család törvénysértőit.

Sokak szerint Borkai rántotta magával a Fideszt, ami azért vicces, mert a nemzet gázszerelője, Mészáros Lőrinc addigra már megvette a fél országot, a másik felét a miniszterelnöki vő, Tiborc István, s akkor nem beszéltem Kósa Lajos idős anyukájáról, aki pedagógus létére disznóhizlaldát működtet, és papíron a fia BMW motorkerékpárját is ő vásárolja. Közben még börtönbe is került egyik-másik „maffiózó”. Mégis a nép újra kormányra juttatta a Fideszt. Miért pont most lett elege az embereknek a maffiaállamból?

Borkai szex-partiját látva az emberek ledöbbsentek. A képek hatása drámai volt. Miközben a miniszterelnök meghirdette a kereszténydemokráciát, majd a keresztény szabadságot, és a magasabb rendű életet. S ezek után bemutatják ezt

az orgiát, ami a nem fér össze a meghirdetett értékekkel, ráadásul ezt is az adófizetőktől ellopott közpénzből fizették. Sokak számára ez volt az utolsó csepp a pohárban. Az emberek szembesültek vele, hogy így néz ki a fideszes „családpolitika”: a papa lop, a mama pedagógus fizetésből szerez 4 hektáros birtokot tenispályával és lovardával, közben valamilyen uniós projektet gardíroz. Az ifjú Borkai milliós fizetést kap munka nélkül egy nem működő cégtől. A család leány tagja pedig mélyen a piaci ár alatt kap üzletrészt olyan cégből, amely a várossal köt korrupst üzletet. A Borkai családban, ahogy a többi fideszes maffiózó esetén a romlottság nem eseti dolog, itt komplett családi stratégiáról van szó.

Nyilvánvaló és egyértelmű, hogy a hatalmon lévő maffia a saját nemzetét rabolja ki. Ez a mai rendszer lényege. Baráti oligarchákat építenek egy klánszerű közösségben, szerintem ezt értették meg az emberek, majd Borkai szex-orgiája világos helyzetet teremtett.

Ez lenne az erkölcsi lázadás, amely képes megbuktatni a maffiaállamot?

Erkölcsi lázadás nincs, de az biztos, hogy míg autokráciát, diktatúrát lehet amorális alapokra építeni, ezeket megdönteni nem. Az autokrácia megdöntéséhez ugyanis komoly személyes áldozatokat kell hoznia azoknak, akik vállalják az ezzel járó kockázatot. Az ellenzéki tábor pedig csak abban az esetben erősödhet meg, ha tiszta marad. A Fidesz aligha tud megtisztulni, képtelen elengedni azoknak a kezét, akiket korrupst üzletekkel finanszíroz. Ugyanis az Orbán famíliától kezdve a Rogán, a Kósa, a Lázár és a Borkai famíliákhoz hasonlókra épül az egész rendszer. Állami szintre emelve központosítják és monopolizálják a korrupciót, s bizonyos részeit leosztják alsóbb szintekre, amit a keresztapa felhatalmazásával tovább osztanak. Ettől a büntől a mai Fidesz azért nem tud már megszabadulni, mert nyakig benne van. Ez nem deviancia, ez a rendszer lényege.

Ez a középosztály megteremtésének módja, hogy klasszikust idézzünk. De lenne más út?

Sajnos, ami ma épül, az nem középosztály, hanem vazallusi réteg. Ma a magyar vállalkozónak a tulajdona nincs biztonságban, mert azt a keresztapa az állami fenyegetés, zsarolás és zaklatás eszközeivel bármikor elveheti. Ami ma épül az országban, az egy Orbánhoz lojális, ám versenyképtelen, járadék vadász réteg, amely azokra a pozíciókra ül rá, amelyekből teljesítmény nélkül, állami segédlettel járadék húzható. Egy kézzelfogható példa: Mészáros Lőrinc alapít egy céget, a tőzsdére viszi, és miközben még nem csinált semmit, elkezd szárnyalni az árfolyam. Ez lényegében arról szól, hogy a részvények ára a

korruptciós várakozások miatt nő meg. Nem a cég teljesítményét árazza a piac, hanem Mészáros kormányzati kapcsolatait.

Az önkormányzati választási utáni első napot viszont Mészáros Lőrinc 13 milliárdos veszteséggel zárta. Ez volt a piac reakciója a választási eredményekre. Mi történt?

Az a korruptciós potenciál, amit az önkormányzatok jelenthetnek, kisebb lett. Nem tűnt el, csak összement. De ezen kívül maradt még a kínai vasút Belgrádtól Budapestig, Paks 2, meg számtalan állami nagyberuházás.

A választások előtt azt nyilatkozta, hogy ha az ellenzék nyer, akkor zár a kétharmados olló. A kormány megbéníthatja a fővárosi önkormányzatokat és az összes többit. Ehhez képest az első parlamenti beszédében még a kormányfő is inkább együttműködést ajánlott. Lehet, hogy rossz jósnak bizonyul?

Az ellenzéki győzelem tömegessége korlátozza a kormánynak az ellenzéki önkormányzatokat ellehetetlenítő képességét. Nyílt háborút kétségtelenül nem hirdettek, de az sem véletlen, hogy a fővárost ismét eladósították. 2013-ban kiegyenlítették Budapest tartozásait, Tarlós lelépése előtt viszont ismét 80 milliárd körüli lett a város tartozása. Ez pont elég ahhoz, hogy a város életét megkeserítsék anélkül, hogy nyílt konfliktust generálnának. Ezen kívül korábban már elfogadták egy olyan törvényt, amely kimondja, hogy a 700 millió forint feletti közbeszerzések odaítéléséről nem az önkormányzat, hanem az állam által alapított ügynökség dönt. Egyetlen kézmozdulattal államosították a települések beruházási célú forrásainak nagy részét, így még akkor is az állam dönthet a kivitelezőkről, ha az önkormányzat saját jogán, uniós pályázattal nyerte el rá a forrást.

Egyelőre politikai harcról valóban nincs szó, hisz Orbán Viktor a választás éjszakáján – bár győzelemnek maszkírozta – mégis elismerte a vereséget, később a parlamentben is együttműködést is ígért. S a jelek azt is mutatják, hogy ahol a Fidesz elbukott, ott átadja a hatalmat is. Néhol ugyan perelnek. Kósa Lajos erre hivatkozva azt mondta, hogy végül is ez a demokrácia. Ön szerint is?

Tudjuk, Orbán nem mindig azt mondja, amit csinál. Már külföldi politikusokat is felkérte: ne a szavait, hanem a tetteit figyeljék. Erre azonban várni kell néhány hónapot. Szerintem ezekben a napokban Orbán hideg fejjel próbálja átgondolni, hogy milyen stratégiát válasszon a győztes önkormányzatokkal szemben. Szerintem szelektív politikát fog alkalmazni.

Orbán Viktor ugyanakkor sietve bejelentette, hogy a Tarlósnak ígért ezer milliárdot Karácsony számára is fenntartja.

A Tarlósnak ígért ezer milliárdot nehéz Karácsony győzelme után visszavenni, bár Orbán Viktor ezzel is fenyegetőzött, és a kampány jó része is erre épült. A konfliktus akkor kezdődik majd, ha el kell dönteni, hogy Csepel északi csücskében valóban megépüljön-e a 40 ezres atlétikai stadion, vagy sem. Ez ugyanis a választók akaratával szemembenő, lopakodó felkészülés lenne az olimpia megrendezésére. A kormányzati vállalás ugyanakkor csak a beígért kormányzati projektekre vonatkozik, és nem magára a támogatás összegére. Nem is szólva a Fidesz ilyenkor alkalmazott átláthatatlan közbeszerzési eljárásairól. Ha az ajándék lónak minden második fogát saját zsebre meg akarják tartani, az bizonyosan komoly konfliktust gerjeszt majd a kormány és a főváros között.

A szakértők is azt mondták, hogy minden idők legmocskosabb kampánya van mögöttünk, sorra kerültek elő a titkosszolgálati eszközökkel készült videók, hangfelvételek. Békeidőben pedig az állam ellenőrző szervei, a Számvevőszék, az Ügyészség, a rendőrség tartják szemmel az ellenzéket, Előfordulhat, hogy a következő választások előtt már mindent bevetnek?

Ez bizonyára be is következik majd, nem csupán előfordulhat. Már ma normál üzemmódban is szemmel tartják az ellenzéki politikusokat, ezért is kulcsfontosságú, hogy az önkormányzatokba kerülő képviselők, közszereplők, polgármesterek tiszták legyenek, és azok is maradjanak. A hatalom biztosan kipécézi majd néhány embert, többen közülük számíthatnak majd visszautasíthatatlan ajánlatokra is. Ha esetleg elfogadnák, majd lebuknának, akkor néhány embert el is visznek közülük, és rajtuk keresztül próbálják besározni az egész ellenzéket. A legtöbben számíthatnak majd nemtelen támadásra. Tehát létfontosságú, hogy a politika új szereplőit ne vádolhassák korrupcióval, ne legyenek zsarolhatóak, mert az a teljes ellenzék hitelét rontaná.

A másik vonalon pedig megpróbálják majd az önkormányzatokat ellehetetleníteni, hogy az alkalmatlanságot rájuk bizonyíthassák. Ilyen példa a hármas metró felújítása, ami Tarlós presztízsét is alaposan megtépázta. Addig húzták-halasztották a korszerűsítést, amíg a saját polgármesterük tudomásul nem vette, hogy be kellett érnie - Orbán korrupció üzlete révén - az elavult, légkondíció nélküli belorusz szerelvényekkel. Ebbe az utcába Karácsony nem mehet bele, mert az az út a bukáshoz vezet.

Ugyanakkor a megalakuló önkormányzatok képesek lehetnek majd maguknak újabb média-felületet teremteni, amelynek segítségével eljuthatnak saját választóikhoz. Ez lehetővé teheti, hogy a politikai konfliktusokat ne csak egyoldalúan, a kormánypropaganda oldaláról ismerjék meg a választók.

Az ellenzéki települések fejlődésének egyik forrása az uniós pénz, de ha jó értem azt egy törvénnyel megpróbálja a kormány „lenyúlni”. Milyen gazdasági eszközei maradnak még az ellenzéki településeknek, hogy a kormányzati befolyástól függetlenítsék magukat?

Néhány kerületi polgármester kezdeményezése példaadó lehet. Az ellenzéki önkormányzat pénzcsoportjait is el lehet majd zárni az illetéktelenek elől. Leépíthetik azokat az állásokat, amelyek csak pénzkifizető helyek voltak. A parkolási rendszer bevételei is komoly tartalékot jelenthetnek, ha nem lopják el a pénzt. Elég jelentős az iparüzési adóból származó bevétel, amelyet lehet még más módokon is növelni. Sorolhatnám még a lehetőségeket, de nem akarok tippeket adni. A lényeg, hogy szerintem, ha nem is túlságosan nagy, de azért van mozgáster.

A pénznél azonban fontosabb, hogy az új vezetés erkölcsi bázisa ne erodálódjon. Már csak azért se, mert ha a kormányzattal folytatott harcban a választóktól áldozatot kérnek, azt csak szilárd erkölcsi alapokról lehet elvárni.

Ön szerint a maffiaállam tudomásul veszi, hogy az ellenzék fölénybe kerül, esetleg le is győzi egy választáson?

Ez egy nyitott kérdés. Ha nem lennénk az Európai Unióban, és a magyar rendszerhez hasonló maffiaállamok - Oroszország, Azerbajdzsán, és az egykori közép-ázsiai utódállamok - mintájára Orbán biztosan nem tőrné el. Igyekezne a politikai vereséget az állami kényszer és erőszak eszközeivel kiellensúlyozni. Még ezernyi trükk elképzelhető, amit az állam bevethetne.

Nem akarok tippeket adni, de ilyen csel lehet az orosz recept szerint az ellenzéki képviselők levadászása. Ehhez segítség, hogy egy friss törvény szerint a képviselő-jelölteket már nem illeti meg a mentelmi jog. Innen már csak egy lépés a putyini gyakorlat alkalmazása: kétharmados többséggel egy hétvége alatt megszavazhatnak egy törvényt, amely szerint aki ellen büntető eljárás van, az nem lehet képviselő-jelölt sem. A húzóneveket ilyen módszerrel ki is vonhatják a választásokból. Sorolhatnám még a trükköket, ezeknek a lépéseknek van egy belső logikája, amelyről már tíz éve írok.

Egyelőre azonban kétlem, hogy az unióban ezeket meg mernék csinálni. De kormányzati igény talán már lenne rá.

Meg lehet egyáltalán szabadulni a maffiaállamtól?

Azért nehéz kérdés, mert a liberális demokráciában a választás tétje az, hogy valamely politikai kormányra kerül, vagy ellenzékbe. Még a lengyel autokratikus kísérletnek is csak ennyi a választási tétje. Ugyanis ha Jaroslaw

Kaczynski elvesztette volna a választásokat, akkor pártjával, a Jog és Igazságossággal (PiS) ellenzékben lenne. De nem börtönben.

Amikor a maffiaállamról beszélünk, akkor nyilvánvaló, hogy a kriminalitás nem pusztán devianciája a rendszernek, hanem a rendszert alkotó, konstituáló tényező. Erre épül a rendszer, ami számukra azt is jelenti egyben, hogy a választás nyomán a teljhatalomból börtönbe kerülnek-e vagy sem. Ha a kelet-európai autokratikus rendszereket vizsgáljuk, akkor azt tapasztaljuk, hogy Macedóniából Gruevszki, a Moldovai Köztársaságból Plahotniuk, Ukrajnából Janukovics elmenekült, mert a korrupciós magatartásuk miatt a hazájukban hatályos törvények alapján mindegyiküknek börtönben lenne a helye.

Ez lenne az eredménye, pontosabban a következménye a maffiaállam megbuktatásának?

A helyzet azért bonyolult, mert nem kiszámítható, hogy mi történik akkor, ha a jelenlegi ellenzék nem szerez kétharmados többséget. Hiszen akkor a politikai rendszer számos intézménye – mint például az ügyészség, költségvetési tanács, alkotmánybíróság - továbbra is a maffiaállamot szolgálnák. 1990-ben a pártállami rendszert tárgyalásos alapon le lehetett váltani egy folyamatosan retiráló MSZMP-vel, miközben a jogfolytonosság fennmaradt.

De az erősen kétséges, hogy a maffiaállam a jogfolytonosság bázisán lebontható-e. Hivatali idejük alatt ugyanis, hogy hatalomba bebetonozzák magukat, olyan hatalomkoncentrációt, kontrolálhatatlanságot és kulcspozíciók sokaságában olyan elmozdíthatatlanságot teremtettek, amely még az általuk elfogadott alaptörvény szellemének is teljesen ellentmond. Nem tudhatjuk, hogy ha az ellenzék megnyerné a következő parlamenti választásokat, akkor az erőszak és a káoszteremtés milyen fokozataira számíthatunk.